

*А. П. Миргородська,
аспірант, Європейський університет, м. Київ*

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті представлено результати розробки напрямів формування підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств.

The results of development of directions of forming of enterprise potential of lisogospodarskikh enterprises are presented in the article.

*Ключові слова: грошові потоки, процес управління, кредитна політика, ресурсна структура.
Key words: money streams, management process, credit policy, resource structure.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Специфіка функціонування лісогосподарських підприємств зумовлює необхідність використання нових підходів щодо формування підприємницького потенціалу, що і зумовило необхідність розробки напрямів формування досліджуваного потенціалу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемами дослідження потенціалу підприємства в різних його аспектах висвітлено в роботах вчених-економістів: О.В. Ареф'євої, І.Р.Бузько, І.Є.Дмитренко, О.А.Сущенко, А.Е. Воронкової, О.С. Ігнат'єва, Є.В. Лапіної, І.П. Отенко, Є.В. Попова, О.С. Федоніна, І.М. Рєпіної.

Метою статті є теоретичне обґрунтування напрямів формування підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Трансформація процесу управління підприємницьким потенціалом розглядається нами як структурна деформація системи управління підприємницьким потенціалом лісогосподарських підприємств, яка передбачає розробку альтернативної моделі перебудови системи управління локальними підсистемами шляхом ліквідації негативів, пов'язаних з дублюванням окремих складових локальних підсистем підприємницького потенціалу.

Альтернативна модель перебудови системи управління локальними підсистемами підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств передбачає: визначення повного переліку показників, що надають змогу оцінити кожну з локальних підсистем; збір вихідних даних; надання кількісних ознак визначеним показникам та аналіз їх змін за кожною з локальних підсистем підприємницького потенціалу; дослідження впливу змін кожної з локальних підсистем на зміни підприємницького потенціалу; прогнозування зміни параметрів підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств за умови зміни певної складової п-ої складової локальної підсистеми.

Управління кожною з локальних підсистем підприємницького потенціалу всіма досліджуваними лісогосподарськими підприємствами шляхом прогнозування можливих змін певної складової п-ої складової локальної підсистеми дозволить уникнути дублювання окремих складових локальних підсистем та отримати нові параметри підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств.

Балансування руху грошових потоків, який в аспекті даного дослідження передбачає забезпечення пропорційності обсягу вхідних грошових потоків та їхню синхронізацію у часі, дозволить зменшити потребу лісогосподарських підприємств у позиковому капіталі, забезпечити прискорення обороту капіталу господарства,

Рис. 1. Балансування грошових потоків лісогосподарських підприємств

знизити ризик неплатоспроможності і сприятиме формуванню додаткових обсягів інвестиційних ресурсів (рис. 1).

Балансування грошових потоків у часі передбачає визначення об'єктивно необхідного обсягу грошових коштів, тобто розрахунку маси грошей необхідних для обігу протягом певного періоду за наступною формулою:

$$MГп = \frac{PQ}{V} \quad (1),$$

де МГп — маса грошей в обігу за певний період; Р — середній рівень цін на товари та послуги; Q — обсяг товарів і послуг у натуральному вираженні; V — швидкість обігу грошової одиниці.

При врахуванні факторів впливу на масу грошей в обігу формула визначення МГп набуває наступного вигляду:

$$MГп = \frac{\sum PQ - \sum KB + \sum КП - \sum ВЗ}{V} \quad (2),$$

де $\sum KB$ — грошові кошти за товари та послуги, продані в кредит; — сума платежів, строк сплати яких настав; — сума грошових коштів за товари та послуги, що реалізовані шляхом взаємного зарахування боргів; V — швидкість обігу грошової одиниці.

Швидкість обігу грошової одиниці визначають за рівнянням І.Фішера, яке має наступний вигляд:

$$(3),$$

де V — швидкість обігу грошової одиниці; Р — середній рівень цін на товари та послуги; Q — обсяг товарів і послуг у натуральному вираженні.

Однак, на наш погляд, доцільно дослідити й інші методи, які дозволяють визначити оптимально необхідний обсяг грошових коштів, серед яких модель Баумоля та Міллера-Орра. Модель Баумоля передбачає, що підприємство всі кошти, отримані від реалізації товарів чи послуг, вкладає в цінні папери, а після того, як вичерпані всі запаси грошових коштів, реалізує частину цінних паперів і поповнює залишок грошових коштів до початкової величини, при цьому мінімальний залишок грошо-

вих активів приймається нульовим, а максимальний залишок розраховується за наступною формулою:

$$ГК \max = \sqrt{\frac{2 * Vк * Vгк}{СВкфв}} \quad (4),$$

де ГКmax — оптимальний залишок грошових коштів в плановому періоді; Vк — середня сума витрат з обслуговування однієї операції з короткостроковими фінансовими вкладеннями; Vгк — загальні витрати грошових коштів у майбутньому періоді; СВкфв — ставка відсотка по короткостроковим фінансовим вкладенням в періоді, що розглядається.

Відповідно до моделі Міллера-Орра, мінімальний залишок грошових коштів приймається в розмірі мінімального їх резерву у досліджуваному періоді, а оптимальний залишок розраховується за формулою:

$$ГК \text{opt} = \sqrt{\frac{3 * Vк * ОТ^2}{4 * СВкфв}} \quad (5),$$

де ОТ — сума максимального відхилення грошових активів від середнього у звітному періоді.

При цьому максимальний залишок грошових коштів приймається в трикратному розмірі оптимального залишку грошових активів, а середній залишок грошових активів розраховується за наступною формулою:

$$ГК \text{ср} = \frac{ГК \min + ГК \max}{2} \quad (6),$$

де ГКср — середній залишок грошових коштів у плановому періоді; ГКmin, ГКmax — мінімальний та максимальний залишки грошових коштів.

Балансування грошових коштів лісогосподарських підприємств як напрям формування підприємницького потенціалу, зокрема прискорення залучення грошових потоків, досягається внаслідок: повної або часткової передплати за продукцію, зменшення термінів товарного кредитування та прискорення інкасації дебіторської заборгованості; уповільнення руху вихідного грошового потоку за рахунок: уповільнення інкасації зовнішньої кредиторської заборгованості, збільшення термінів товарного кредитування постачальниками та реструктури-

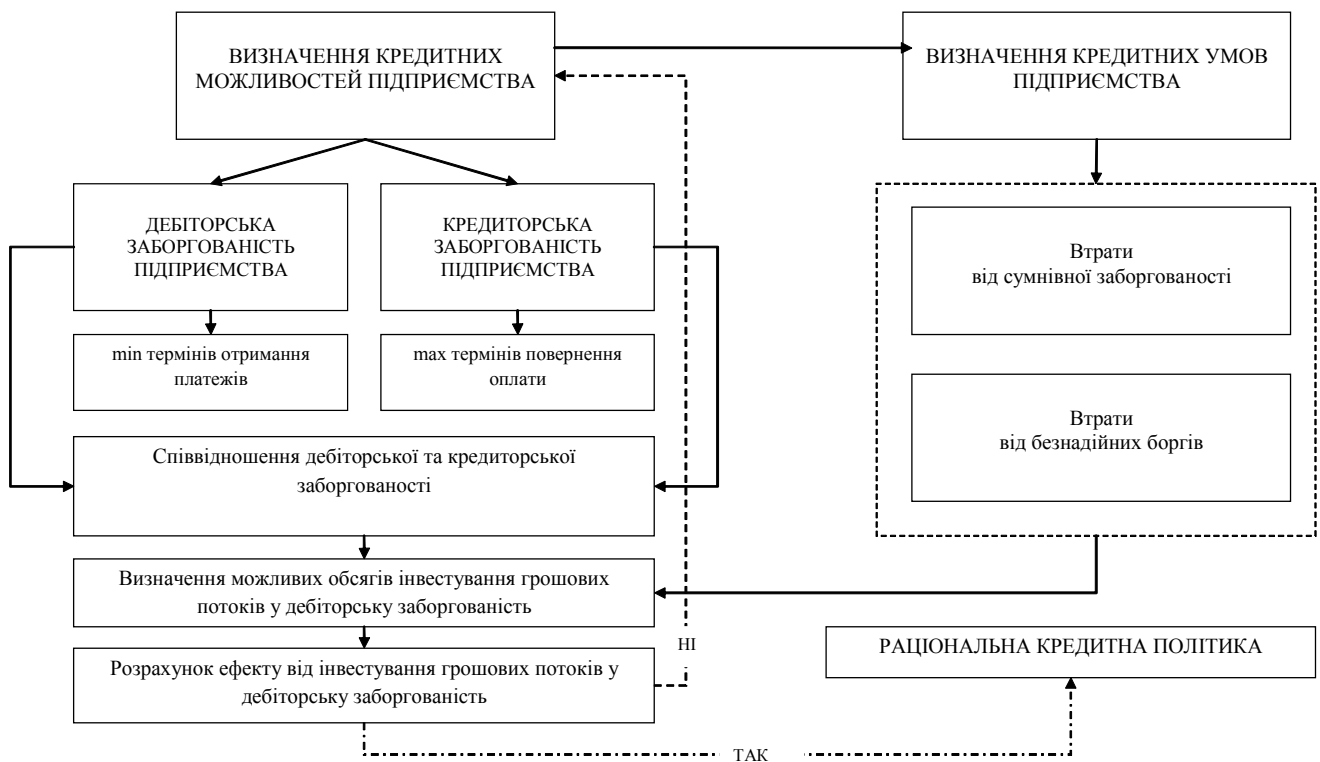

Рис. 2. Раціональна кредитна політика лісогосподарських підприємств

зації короткострокового кредитування у довгострокове, що дозволяє збільшити обсяги чистого грошового потоку та їхню синхронізацію у часі.

Інноваційне ведення господарської діяльності, в аспекті формування підприємницького потенціалу, передбачає організацію екосистемного управління ресурсно-сировинним потенціалом, забезпечення екобезпечної інтенсифікації лісовирощування, впровадження удосконалених або якісно нових технологій лісовирощування, лісозаготівель та раціональне розпорядження фінансовими ресурсами для розв'язання проблем, що виникають у лісогосподарських підприємств у період від посадки лісу, вирощування до віку рубки та переведу насаджень у лісовкриті площі.

Основним завданням інноваційного ведення господарської діяльності як напряму формування підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств є отримання певного ефекту від впровадження інновацій, який для досліджуваних лісогосподарських підприємств варто оцінювати з позицій економічної доцільності шляхом розрахунку інтегрального ефекту за наступною формулою:

$$I_{\text{ефект}} = \sum_{p=0}^{Rp} (P_p - VIp) A_p \quad (7),$$

де R_p — розрахунковий рік; P_p — грошовий потік у t -й рік; VIp — інноваційні витрати в t -й рік; A_p — коефіцієнт дисконтування.

Варто зауважити на необхідності включати не тільки формальні методи розрахунку кількісних критеріїв оцінки економічної ефективності, а й експертні методи аналізу, оскільки не всі критерії інновацій мають кількісний вираз.

Інноваційне ведення господарської діяльності лісогосподарськими підприємствами дозволить перейти до

якісно нових форм господарювання та забезпечити ефективність використання підприємницького потенціалу.

Як напрям формування підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств раціональна кредитна політика полягає, з одного боку, у визначенні кредитних можливостей підприємства, що включає обґрунтування вибору між можливістю отримати додатковий прибуток від збільшення обсягів продажу та можливими витратами, пов'язаними зі збільшення обсягів грошових коштів, інвестованих у дебіторську заборгованість, а з іншого — у визначенні кредитних умов підприємства, що полягає у прогнозуванні можливих втрат від сумнівної заборгованості та безнадійних боргів, результатом чого є розрахунок можливого ефекту від інвестування грошових потоків у дебіторську заборгованість (рис. 2).

Визначення кредитних можливостей лісогосподарських підприємств полягає у визначенні фінансових можливостей підприємства щодо надання товарного кредиту та передбачає обґрунтування можливої суми оборотних активів, що залучається у дебіторську заборгованість.

При розробці раціональної кредитної політики лісогосподарських підприємств необхідно враховувати плановані обсяги реалізації продукції в кредит та визначити можливий обсяг обігового капіталу досліджуваних підприємств галузі у дебіторську заборгованість за товарним кредитом, розрахунок якого проводиться на наступною формулою:

$$OK_{\text{дз}} = \frac{OP_{\text{пк}} * K_{\text{сц}} * (\overline{П_{\text{нк}}} + \overline{П_{\text{нс}}})}{360} \quad (8),$$

де $OK_{\text{дз}}$ — необхідна сума оборотного капіталу, що направляється у дебіторську заборгованість; $OP_{\text{пк}}$ —

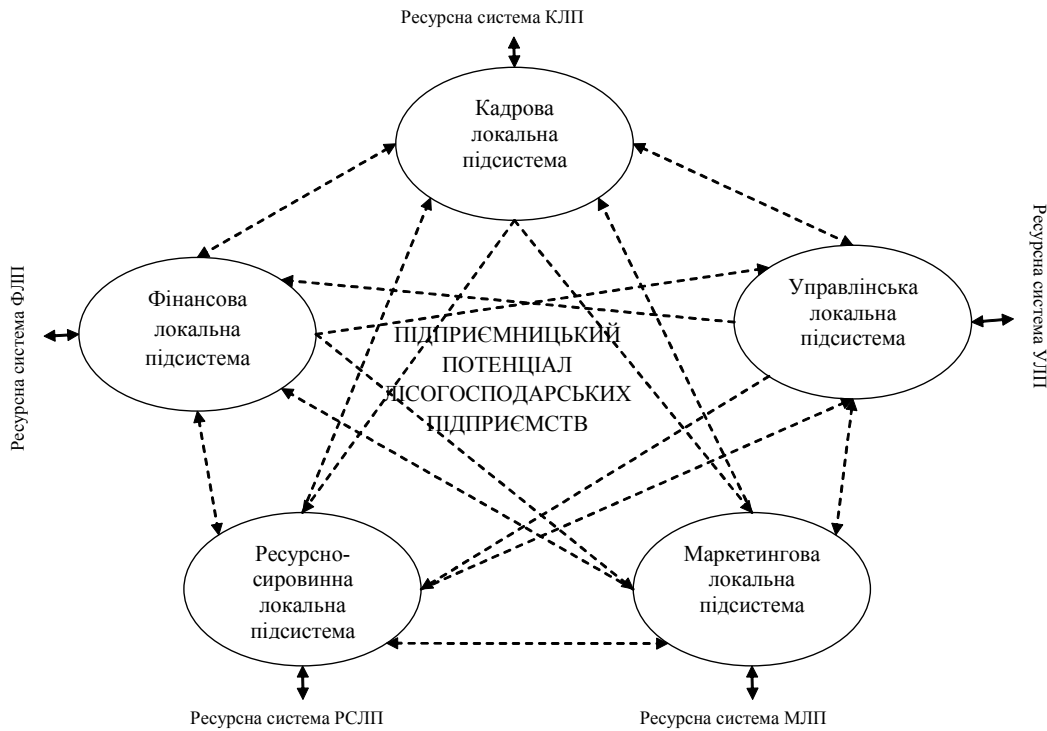

Рис. 3. Інтеграція ресурсних систем підприємницького потенціалу лісгосподарських підприємств

запланований обсяг реалізації продукції в кредит; Ксц — коефіцієнт співвідношення собівартості і ціни продукції; Пнкс — середній період надання кредиту покупцям, у днях; Ппс — середній період прострочення платежів по наданим кредитом, у днях.

Отримані розрахунки дозволять визначити досліджуваним лісгосподарським підприємствам можливі обсяги інвестування грошових потоків у дебіторську заборгованість, зокрема достатність фінансових ресурсів для інвестування визначеного обсягу грошових коштів у повному обсязі.

В аспекті визначення раціональної кредитної політики лісгосподарських підприємств вважаємо за доцільне розглянути можливість досліджуваними підприємствами надання знижок за умови здійснення попередньої оплати продукції та купівлі великих обсягів продукції.

Вартість надання кредиту характеризується системою цінних знижок, а у поєднанні з терміном надання кредиту характеризує норму річної процентної ставки, розрахунок якого можна проводити наступним чином:

$$P_{Ск} = \frac{ЗнЦ * 360}{НкС} \quad (9),$$

де $P_{Ск}$ — річна норма процентної ставки за наданий кредит; $ЗнЦ$ — цінова знижка, що надається покупцю при здійсненні попередньої оплати за продукцію, (%); $НкС$ — строк надання кредиту (кредитний період), (дні).

З метою визначення раціональності запропонованої кредитної політики лісгосподарських підприємств, вважаємо за доцільне проаналізувати динаміку показника ефекту від інвестування грошових засобів у дебі-

торську заборгованість, який можна розрахувати за наступною формулою:

$$Едз = Пдз - ПВдз - ФВдз \quad (10),$$

де $Едз$ — сума ефекту, отриманого від інвестування грошових засобів у дебіторську заборгованість по розрахунках з покупцями; $Пдз$ — додатковий прибуток підприємства, отриманий від збільшення обсягів реалізації продукції за рахунок наданого кредиту; $ПВдз$ — поточні витрати підприємства, пов'язані з організацією кредитування покупців і інкасації боргу; $ФВдз$ — сума фінансових втрат від неповернення боргу покупцями.

При цьому коефіцієнт ефективності інвестування коштів у дебіторську заборгованість ($КЕдз$) визначається за формулою:

$$(11),$$

де $Едз$ — сума ефекту, отриманого від інвестування грошових засобів у дебіторську заборгованість за розрахунками з покупцями; $СЗдз$ — середній залишок дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями у досліджуваному періоді.

Зростання значення коефіцієнта ефективності інвестування коштів у дебіторську заборгованість свідчить про раціональну кредитну політику підприємства, а зниження — про необхідність розробки та впровадження заходів щодо підвищення ефективності кредитної політики.

Запропонований алгоритм раціоналізації кредитної політики досліджуваними підприємствами дозволять отримати нові параметри підприємницького потенціалу.

Оптимальна організаційна структура управління лісовим господарством передбачає побудову окремої організаційної структури, що визначає управління лісо-

вим господарством або ж централізацію управління веденням господарської діяльності в управлінській складовій існуючій організаційній структурі, що передбачає єдиноначальність при ухваленні рішень щодо ведення лісового господарства.

При цьому всі функції управління лісовим господарством мають бути охоплені управлінськими структурними підрозділами підприємства з метою надання безперервності процесу управління лісовим господарством та уникнення дублювання функцій управління

Існуючі підходи щодо формування підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств не враховують потребу у поширенні інтеграційних процесів та відтворювальних тенденцій щодо підвищення ефективності наповнення досліджуваного потенціалу шляхом створення інтеграційних об'єднань певної сукупності ресурсних систем (рис. 3).

Інтеграція ресурсних підсистем підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств як напрям формування досліджуваного потенціалу являє собою інтегроване утворення ресурсних систем забезпечення формування локальних підсистем, необхідних для реалізації визначеної цілі, в даному випадку — формування підприємницького потенціалу з урахуванням інтеграційних зв'язків як між локальними підсистемами, так і між ресурсними системами, при цьому кожна з локальних підсистем підприємницького потенціалу створює інтеграційне об'єднання певної сукупності ресурсних систем. Розробка варіантів реалізації взаємодії інтеграційного об'єднання, за кожним з досліджуваних підприємств, на основі критерію ефективності дозволить отримати нові параметри підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств.

В аспекті розробки напрямку формування підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств "спеціалізація ключових компетенцій підприємницького потенціалу" ключові компетенції досліджуваного потенціалу розглядаються нами як комбінація локальних підсистем за напрямками спеціалізації, метою якої є ефективніше використання їхніх якісних характеристик, а кінцевим результатом — отримання синергетичного ефекту використання підприємницького потенціалу.

Якісні характеристики локальних підсистем доцільно визначити за наступною формулою:

$$ЯлпПП = \sum_{i=1}^n Об_i * K_i \quad (12),$$

де ЯлпПП — кількісний вираз якісної характеристики п-ої локальної підсистеми підприємницького потенціалу; Об_i — бальна оцінка якісних характеристик і — го показника; К_i — значущість і-го показника якісної характеристики п-ої локальної підсистеми; n — загальна кількість показників оцінки.

Спеціалізація ключових компетенцій локальних підсистем підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств шляхом урахування їхніх якісних характеристик дозволить отримати нові параметри досліджуваного потенціалу.

Одним із основних напрямів формування підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств є трансформація механізму формування ресурсної структури, яка розглядається нами в аспекті трансфор-

мації ресурсної структури п-ої локальної підсистеми досліджуваного потенціалу, оскільки саме їхня структура та джерела формування набувають першочергового значення у формуванні потенціалу та подальшому використанні.

Відсутність достатніх та якісних джерел формування ресурсної структури п-ої локальної підсистеми підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств призводить до порушення ресурсної структури підприємницького потенціалу та знижує ефективність його формування та використання та потребує оптимізації. Забезпечення ефективності формування ресурсної структури п-ої локальної підсистеми підприємницького потенціалу досягається шляхом оптимізації джерел формування та дозволяє представити процес трансформації механізму формування ресурсної структури як функцію:

$$f(X_n) = (X_1; X_2; X_3; \dots; X_n) \rightarrow \max \quad (13),$$

де X_n — п-на локальна підсистема підприємницького потенціалу лісогосподарського підприємства; X₁, X₂, X₃, ..., X_n — п-а складова ресурсної структури п-ої локальної підсистеми підприємницького потенціалу.

Результатом є визначення прийняттого варіанта формування ресурсної структури п-ої локальної підсистеми підприємницького потенціалу, що при подальших розрахунках дозволить визначити нові параметри підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств.

ВИСНОВКИ

Запропоновані напрями, з одного боку, ґрунтуються на загальній теорії формування підприємницького потенціалу, а з іншого — орієнтовані на стимулювання окремих функцій управління процесом формування потенціалу, з огляду на це представлені напрями формування підприємницького потенціалу узгоджують між собою пріоритети формування локальних підсистем, що дозволяє отримати нові параметри досліджуваного потенціалу та забезпечити синергетичний ефект.

Література:

1. Должанський І.З., Загорна Т.О., Удалих О.О. Управління потенціалом підприємства: навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 362 с.
 2. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник. — К.: ЦНЛ, 2005. — 352 с.
 3. Репіна І.М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління // Вісник Української Академії державного управління при Президенті України. — 1998. — №2. — С. 262—271.
 4. Томпсон А.А., Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа: пер. с англ. — М.: Изд. дом "Вильямс", 2002.
 5. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент: учебное пособие. — М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 1997.
 6. Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2004. — 316 с.
- Стаття надійшла до редакції 30.05.2012 р.